

Cynoches Lindl.

Lan Thiên Nga

Lan Cynoches viết tắt Cyc. là một loài phong lan do John Lindley công bố vào năm 1832 căn cứ theo một bông hoa do nhà trồng lan Loddiges & Son gửi cho. John Lindley đã dùng tên chủ nhân vườn lan đó để đặt tên cho cây lan *Cynoches lodigesii*. Không giống như những loài lan khác, thường có nhị đực và nhị cái cùng ở trong một bông hoa. Loài lan này lại có hoa cái và hoa đực riêng biệt, có khi cùng một cành và có khi lai ở một cành khác.

Lan Cynoches cũng cùng một giòng họ với Catasetum, Mormodes, Clowesia. Chữ Cynoches do tiếng Hy Lạp “Kyknos” có nghĩa là thiên nga và “auchen” có nghĩa là chiếc cổ, căn cứ vào hình dáng trục nhụy của bông hoa đực. Thân cây lan trông tựa như điều xì gà, dài khoảng 20- 40 phân trên ngọn có vài chiếc lá to bản, mỏng và có gân. Dò hoa mọc ở gần ngọn có một vài hoa hoặc rất nhiều hoa như *Cyc. cooperi*. Hoa nở vào mùa Thu rất thơm và lâu tàn, to chừng 12-15 phân tùy theo giống.

Loài lan này có chừng 25 giống mọc từ Mễ Tây cơ qua Trung Mỹ tới lưu vực sông Amazon thuộc Peru:

Cyc. barthorium
Cyc. chlorochilon
Cyc. cooperi
Cyc. diana

Cyc. egertonianum
Cyc. glandiferum

Cyc. haggii
Cyc. herrenshianum
Cyc. lehmannii
Cyc. lodigesii
Cyc. maculatum
Cyc. manoelae
Cyc. pentadactylon
Cyc. peruvianum
Cyc. schmidtianum
Cyc. ventricosum
Cyc. warcewiczii

Cyc. lodigesii

Ảnh: www.orchidgeeks.com

Cyc. barthorium

Ảnh: www.njorchids.org

Cyc. chlorochilon

Ảnh: www.orchidboard.com

Cyc. cooperi

Ảnh: home-and-garden.webshots.com

Cyc. pentadactylon

Ảnh: www.njorchids.org

Cyc. herrenshianum

Ảnh: www.fotothing.com

Cyc. peruvianum

Ảnh: home-and-garden.webshots.com

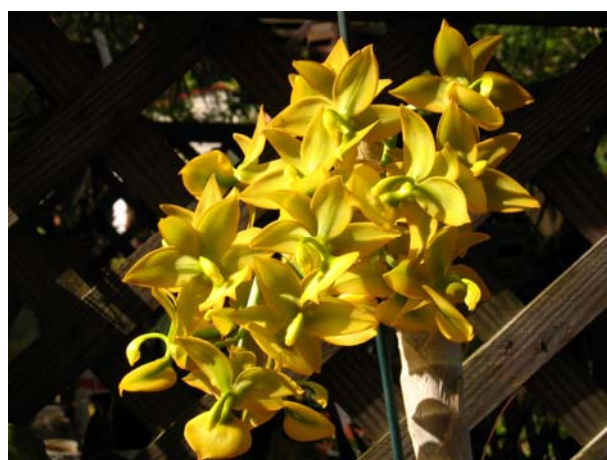
Cyc. ventricosum

Ảnh: www.belizebotanic.org

Những giống *Cycnoches* thông thường đã lạ đẹp. Nhưng những cây lai giống giữa những cây *Cycnoches*, *Catasetum* và *Mormodes* lại còn tạo ra nhiều giống lạ đẹp hơn nữa như cây *Cycnoches Wine Delight* = (*Cycnoches lehmanii* x *Mormodes sinuata*).

Cynoches Wine Delight 'Jem'
Ảnh: home-and-garden.webshots.com

Cynoches Wine Delight 'Variata'
Ảnh: picasaweb.google.com

CÁCH TRỒNG

NHIỆT ĐỘ:

Lan ưa nhiệt độ ẩm áp từ 75-85 F hay 24-30 C và không lạnh dưới 40 F hay 4.4 C.

ÁNH SÁNG:

Lan ưa ánh sáng vừa phải như *Cattleya* và đừng để trực tiếp dưới ánh nắng.

ĐỘ ẨM:

Độ ẩm lý tưởng là 60-70%.

TƯỚI NƯỚC:

Vào mùa xuân, khi lan bắt đầu mọc mầm non, tưới sơ qua, khi lan mọc mạnh tưới thật đẫm, thường xuyên hơn. Hoa sẽ nở vào mùa thu, sau khi hoa tàn lá bắt đầu rụng, tưới thưa ra và ít đi.

BÓN PHÂN:

Khi cây mọc mạnh bón bằng phân 20-20-20 với dung lượng ½ thìa cà phê cho 4 lít nước và bón hằng tuần. Cũng có nhiều người bón với phân bò, phân ngựa trộn vào trong vật liệu như dưới đây.

THAY CHẬU:

Lan cần thay chậu mỗi năm hay tối đa là 2 năm. Thời gian tốt nhất để thay chậu là khi cây non hoặc rễ mới đã mọc dài khoảng 2-3 phân. Nên trồng trong chậu đất rộng miệng có đục thêm lỗ ở đáy chậu cho dễ thoát nước.

Vật liệu trồng gồm có:

4 phần búi rêu (peat moss)

4 phần vỏ thông nhỏ

1 phần than củi nhỏ

1 phần perlite hay cát lớn

Có người trộn thêm 1/3 đến 1/2 phân bò hay phân dê đã mục.

Lan sẽ nở hoa vào khoảng tháng 10 và có thể nở nhiều lần cho tới cuối tháng 12. Sau khi hoa tàn, lá bắt đầu rụng và cây đi vào tình trạng ngủ qua mùa đông.

Đây là thời kỳ quan trọng nhất, tôi đã nhiều năm thất bại vì trồng không đúng cách, vì thời tiết nơi tôi ở khá lạnh và ẩm độ lại quá thấp. Phần vì nghe người này, người khác mỗi người nói một cách.

- Thoạt đầu khi cây tàn hoa và rụng lá cứ để nguyên một chỗ và tưới mỗi tháng một lần. Kết quả thân cây teo lại, không ra cây non và chết.
- Lần thứ hai nghe lời khuyên lấy cây ra khỏi chậu, rửa sạch, cắt hết rễ rồi để vào chỗ thoáng mát. Kết quả cây cũng chết.
- Lần thứ 3 nghe lời khuyên cột cây trên miếng dương xỉ, cây không được tốt và cũng chết.

Rút kinh nghiệm sau khi hoa tàn, lá rụng, không nên tưới và chỉ phun sương cho cây khỏi bị teo lại, bởi vì nếu rễ quá ẩm ướt sẽ làm cho cây bị thối. Lấy cây ra khỏi chậu rửa sạch vật liệu nuôi trồng và để cho thật khô vào mùa đông. Giữ cho khỏi lạnh dưới 45 F (7.2 C) và thỉnh thoảng phun sương cho cây khỏi bị teo tóp lại. Vào mùa Xuân khi cây non đã mọc được khoảng 6-10 phân và nhú rễ chừng 2-3 phân đem trồng với vật liệu mới. Khi đó nên cắt bỏ hết các rễ cũ. Tưới rất ít cho tới khi cây non mọc mạnh, tưới thật đẫm và thường xuyên hơn. Bón phân như trên cho đến khi cây hết tăng trưởng ngưng bón, tưới thưa đi để cho cây đơm nụ, khi đó tưới điều hòa trở lại.

Khi cây bắt đầu vào thời kỳ nghỉ là lúc tách nhánh. Nên giữ 2 nhánh, nhưng cũng có nhiều người chỉ giữ có 1 nhánh vẫn có cây mới. Các nhánh già nếu tách ra vài tháng sau có thể ra cây non và cách chăm sóc cũng như ở trên.

Điều quan trọng hơn cả là giữ lan ở nhiệt độ ẩm áp, thoáng gió, ẩm độ cao và khi nghỉ giữ cây cho khô ráo.